

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет фізичної культури
Кафедра спорту і спортивних ігор

Дипломна робота (проєкт)
магістра
«ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ «ФІЗИЧНА
КУЛЬТУРА» У ТЕХНІЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ»

Виконав: студент 2 курсу, групи ФК1-М19z
спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура)
Юрнюк Богдан Петрович
Керівник: Прозар М. В., кандидат наук з фізичного
виховання та спорту, доцент
Рецензент: Гоншовський В. М. кандидат наук з
фізичного виховання та спорту, доцент

Кам'янець-Подільський – 2020 рік

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	4
ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1 ЩОДО ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ.....	8
1.1 Загальна характеристика фізичного виховання здобувачів вищої освіти з огляду на їх навчальну та професійну діяльність	8
1.2 Основні напрями вдосконалення фізичного виховання здобувачів вищої освіти	14
1.3 Загальна характеристика футболу, як одного із ефективних засобів фізичного виховання здобувачів вищої освіти	19
РОЗДІЛ 2 МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	28
2.1 Методи дослідження.....	28
2.2 Організація дослідження	35
РОЗДІЛ 3 ПОКАЗНИКИ ФІЗИЧНОГО СТАНУ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ТА ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРИ ПІДГОТОВКИ ЗАНЯТЬ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ З ЕЛЕМЕНТАМИ ФУТБОЛУ	36
3.1 Характеристика фізичного стану здобувачів вищої освіти закладу вищої освіти технічної спеціальності	36
3.1.1 Характеристика морфологічних і функціональних можливостей здобувачів вищої освіти.	36
3.1.2 Характеристика загальної фізичної підготовленості здобувачів вищої освіти	42
3.2 Стан спеціальної підготовленості і психофізичних особливостей здобувачів вищої освіти, які займаються футболом.....	46
3.2.1 Особливості спеціальної підготовленості здобувачів вищої	

освіти, які займаються футболом	46
3.2.2. Особливості психофізіологічних можливостей здобувачів вищої освіти, які займаються футболом	50
3.3 Факторна структура вихідної фізичної підготовленості здобувачів вищої освіти, які займаються футболом.....	53
3.4 Загальна характеристика планування фізичного виховання здобувачів вищої освіти, які за станом здоров'я віднесені до основної медичної групи і займаються футболом	56
3.5 Характеристика фізіологічної спрямованості і значень навантаження специфічних засобів футболу для здобувачів вищої освіти.....	62
ВИСНОВКИ.....	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	81

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ЖЄЛ	–	життєва ємнїсть легень
ЗФП	–	загальна фїзична пїдготовка
ІС	–	Індекс Скібїнські
МСК	–	максимальне споживання кисню
РФП	–	рївень фїзичної пїдготовленості
СФП	–	спеціальна фїзична пїдготовка
ЧСС	–	частота серцевих скорочень
РWC ¹⁷⁰	–	фїзична працездатнїсть

ВСТУП

Актуальність теми. Останнім часом у зв'язку із імплементацією закону України Про вищу освіти, заклади вищої освіти набули широкої автономії, що суттєво вплинуло на навчальний процес здобувачів вищої освіти. Можливість створення нових «привабливих» спеціальностей відкриває широкі можливості для вишів не лише для залучення більшої кількості абітурієнтів, але й суттєво поповнює бюджет університетів. У зв'язку з вищезазначеним розвиток тієї чи іншої спеціальності залежить від того чи прийнятий Стандарт вищої освіти відповідно до якого й здійснюється формування освітньо-професійної програми та можливостей закладу вищої освіти реалізувати на практиці освітньо-професійну програму зокрема та Стандарт вищої освіти загалом.

Навчальна дисципліна «Фізична культура» у закладах вищої освіти за останні роки неодноразово видозмінювалася. Усе це призвело до того, що дисципліна «Фізична культура» трансформувалася із всеохоплюючої дисципліни (10 років тому вивчали впродовж чотирьох курсів з тижневим навантаження 4 години) у невеликий курс в 30 годин на рік для студентів перших курсів [37, с. 4-5].

Зважаючи на те, що розвиток життєво-важливих фізичних якостей пов'язано із фізичною активністю здобувачів вищої освіти, яка останнім часом суттєво знижується ще до вступу у заклади вищої освіти під час навчання в школі то перед системою фізичного виховання постає складне питання: «Яким чином модернізувати процес фізичного виховання у закладах вищої освіти?» «Які види фізичної активності запропонувати здобувачам вищої освіти?» [5].

Один із варіантів цієї проблеми полягає у пропонуванні здобувачам вищої освіти той вид фізичної активності, яким вони із бажанням займалися у закладі середньої освіти, а саме: футбол [62, с. 104-105].

Футбол є одним із ефективних засобів фізичної активності не лише підростаючого покоління, але й студентської молоді. Футбол як вид спорту входить до навчальної програми з фізичної культури у закладах вищої освіти, є

відмінним засобом розвитку фізичних якостей: сили, швидкості, гнучкості, витривалості та координаційних здібностей [66].

Є ряд досліджень, які присвячені впровадженню футболу у процес фізичного виховання школярів [62, с. 124-125], студентської молоді [2]. Деякі дослідники розглядали футбол як ефективний засіб інтенсифікації навчальних занять у закладах вищої освіти [6, с. 2-4], також розглядалось питання щодо поза навчальних занять футболом студентів [15].

Але не дивлячись на численні дослідження у цьому напрямі, потрібно відмітити, що цілеспрямованого вибору значень факторів, які саме впливають на рівень фізичної активності студентів засобами футболу обмаль, а це у свою чергу дещо унеможлиблює використання спеціальних вправ для покращення фізичної підготовленості здобувачів вищої освіти.

Тому пошук нових ефективних засобів та методичних прийомів, які використовуватимуться у процесі фізичного виховання студентської молоді технічних вузів є актуальною проблемою, вирішення якої сприятиме підвищенню рівня фізичної активності здобувачів вищої освіти та зміцнення їхньої здоров'я.

Об'єкт дослідження – фізичне виховання здобувачів вищої освіти.

Предмет дослідження – футбол, як засіб фізичного виховання здобувачів вищої освіти.

Мета дослідження – визначити шляхи покращення процесу проведення навчальних занять з дисципліни «фізична культура».

Завдання дослідження:

1. Охарактеризувати основні напрями вдосконалення системи фізичного виховання здобувачів вищої освіти технічних закладів освіти.

2. Визначити показники фізичного стану здобувачів вищої освіти технічних закладів вищої освіти.

3. Визначити можливість впровадження у процес фізичного виховання здобувачів вищої освіти технічних закладів вищої освіти футболу.

Методи дослідження: педагогічні, медико-біологічні, психодіагностичні методи та методи математичної статистики.

Практичне значення одержаних результатів. Отримані результати дипломної роботи магістра можуть бути використані науково-педагогічними працівниками кафедр фізичного виховання із впровадженням у процес фізичного виховання здобувачів вищої освіти. Також доречним буде використання результатів дослідження під час викладання навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти ступеня вищої освіти «магістр» спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура) «Методика викладання фізичного виховання у закладах вищої освіти».

Необхідно відмітити також, що результати наукового дослідження можуть використовуватися на курсах підвищення кваліфікації як педагогічних, так і науково-педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти та закладів вищої освіти.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дипломної роботи магістра обговорювались на звітній науковій конференції студентів, магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (м. Кам'янець-Подільський 23-24 вересня 2020 року).

Публікації. Результати дослідження за темою кваліфікаційної (дипломної) роботи магістра висвітлені в одній науковій статті.

Структура та обсяг дипломної роботи магістра. Роботу викладено на 88 сторінках, з яких 81 основного тексту, вона містить 11 таблиць та 19 рисунків. Дипломна робота складається з переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, висновків та зі списку 72 використаних літературних джерел.

ВИСНОВКИ

1. Високі вимоги до професійної підготовки технічних спеціальностей і інтенсифікація навчального процесу в технічних вузах, зростаючі на цьому тлі емоційні і стресові навантаження призводять до погіршення фізичного стану і здоров'я здобувачів вищої освіти. Це в значній мірі пов'язане з недостатнім рівнем фізичної активності студентів у період навчання у закладі вищої освіти.

2. У літературних джерелах відзначається низька ефективність традиційної системи фізичного виховання здобувачів вищої освіти, яка слабо сприяє підвищенню рівня фізичної активності молоді. Фахівці відзначають ряд чинників, що знижують інтерес студентів до фізичного виховання: незадовільна матеріальна база, брак кваліфікованих кадрів у сфері фізичного виховання, низький рівень довузівської фізичної підготовки студентів, відсутність обліку попередньої рухової діяльності при розподілі студентів для занять фізичним вихованням, недостатня кількість обов'язкових занять фізично культурою на тиждень і ін.. В той же час слід зазначити наступні чинники, що підвищують рівень фізичної активності студентів та їх фізичної підготовленості: організація занять з урахуванням наявного досвіду фізичної активності, наявність теоретичних знань про здоровий спосіб життя, високий рівень фізичної підготовленості, отриманий до вступу до вузу.

3. Для підвищення ефективності процесу фізичного вдосконалення здобувачів вищої освіти необхідно враховувати фізкультурні і спортивні інтереси студентів. Значний інтерес вони виявляють до спортивних ігор, зокрема футболу. Показано, що засоби і методи фізичної підготовки, які використовуються в футболі, дозволяють ефективно розвивати фізичні якості, необхідні для майбутньої виробничої діяльності випускників технічних вузів, і формувати потребу в регулярних систематичних заняттях фізичною культурою.

4. Вихідний рівень фізичної підготовленості і функціональних можностей здобувачів вищої освіти технічних вузів за останні 3 роки знизився. Статистично

це обумовлено збільшенням частки студентів, які мають низький рівень підготовленості (в середньому від 20 % до 50 % за основними показниками), за рахунок зменшення частки студентів із середнім рівнем підготовленості. У той же час частка здобувачів вищої освіти з рівнем підготовленості «вище середнього» залишалася стабільною впродовж останні трьох років (20 %).

5. Оцінка рівня спеціальної підготовленості здобувачів вищої освіти, які займаються футболом, за існуючими модельними характеристиками спеціальної підготовленості для спортсменів різного віку і кваліфікації не можлива до використання і є некоректною.

6. Рівень розвитку спеціальної підготовленості здобувачів вищої освіти, які займаються футболом, взаємопов'язаний з психофізіологічними можливостями (r_s 0.34 ... 0.75 при $p < 0,05$), що дозволяє розглядати спеціальну підготовку засобами футболу як можливість забезпечення якісної професійно-прикладної підготовки в широкому сенсі цього поняття (підвищення фізичної та функціональної підготовленості засобами футболу із покращенням психофізіологічних можливостей здобувачів вищої освіти).

Встановлено 5 основних чинників вихідної фізичної підготовленості здобувачів вищої освіти, які займаються в основній групі з пріоритетним використанням засобів футболу: фактор, що характеризує рівень фізичного розвитку і загальної працездатності (32 % дисперсії), фактор швидкісно-силової витривалості (21 %), фактор спеціальної та психофізіологічної підготовленості (8,7 %), фактори, що характеризують гнучкість (5,3 %) і силова динамічна витривалість (4,8 %).

Для вирішення завдання планування фізичного виховання здобувачів вищої освіти, які займаються в основній групі з пріоритетним використанням засобів футболу, доцільно скористатися двоцикловою схемою побудови річного плану, в рамках якого виділити загально-підготовчий, спеціально-підготовчий, контрольний і перехідний етапи. Планувати зміст практичного заняття студентів, які займаються футболом, доцільно на основі навчально-тренувальних завдань.

Основними факторами, що впливають на «внутрішню сторону» навантаження при виконанні ігрових специфічних вправ футболу студентами, є: кількість учасників ($\eta_2 = 0,456$ при $p < 0,05$), кількість і тривалість серій ($\eta_2 = 0,33$ при $p < 0,05$). Фактор «розмір поля» значно впливає лише з фактором «кількість учасників»

На основі врахування кількісних показників фізіологічної реакції здобувачів вищої освіти на навантаження специфічного характеру визначені параметри вправ з футболу для забезпечення навантаження різної спрямованості. В ході виконання таких вправ інтенсивність навантаження збільшується при зменшенні кількості гравців (середні значення ЧСС у студентів при грі 6х6 були 164 ± 6 уд./хв.⁻¹, при грі 5х5 – 168 ± 6 уд./хв.⁻¹, 4х4 – 172 ± 7 уд./хв.⁻¹, 3х3 – 178 ± 8 уд./хв.⁻¹). Можливість досягнення і підтримки необхідного тренувального ефекту при використанні ігрових вправ футболу забезпечується при дозуванні такого навантаження серіями.

Перспективи подальших досліджень необхідно спрямувати на пошук нових засобів та методів вдосконалення фізичного виховання здобувачів вищої освіти технічних спеціальностей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андріанов Т. В., Швець К. В. Перспективні шляхи розвитку фізичного виховання у навчальних закладах. Фізичне виховання» у закладах освіти: збірник статей за матеріалами науково-практичної конференції (Кривий Ріг, 24 листопада 2016 року). Кривий Ріг: КДПУ, 2016. С. 32-35.
2. Анікеев Д. М. Проблеми формування здорового способу життя студентської молоді. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту, 2009. Випуск 2. С. 6-9.
3. Ахметов Р. Ф. Групповые статистические характеристики и факторный анализ многомерной совокупности параметров спортсменов в задачах прогноза результативности. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : [зб. наук. пр. за ред. Єрмакова С. С.]. 2004. № 6. С. 91-104.
4. Архипов О. А., Хохлов А. В. Теорія та методика викладання атлетизму: метод. Посібник. Київ: Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. 67 с.
5. Галайдюк М., Краснобаєва Т. Принципи й структура навчально-виховного процесу з фізичного виховання за спеціалізаціями на неспеціальних факультетах. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: зб. наук. праць. Луцьк, 2005. С. 259-262.
6. Гладошук О. Г. Педагогічні умови вдосконалення культури зміцнення здоров'я студентів в системі фізичного виховання у вищому навчальному закладі: автореф. дис... канд. пед. наук. Київ, 2008. 23 с.
7. Григорьев В. И., Давиденко Д. Н., Малинина С. В. Фитнесс-культура студентов: теория и практика: учеб. пособие. Санкт-Петербург: Изд-во СПб. ГУЭФ, 2010. 228 с.
8. Давидова Л. Й. Роль физической активности в сохранении здоровья. Молодь в умовах нової соціальної перспективи: матер. ІХ Міжнар. наук.-практ. конф. Житомир, 2007. Ч. 1. С. 200-202.

9. Давыдов В. Ю., Шамардин А. И., Краснова Г. О. Новые фитнес-системы: учеб. пособие. Волгоград: ВГАФК, 2005. 287 с.

10. Данилко М. Фізична культура – як засіб формування професійно-педагогічних умінь вчителя вихователя. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: зб. наук. праць. Луцьк, 2005. С. 130-134.

11. Денисенко Н. Ф. Освітній процес має бути здоров'язбережувальним. Дошкільне виховання. 2007. Випуск 7. С. 8-10.

12. Державна програма розвитку фізичної культури і спорту в Україні. Постанова Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2006 р. Інформац. зб. Міністерства освіти України. 2006. С. 9-15.

13. Державні вимоги до навчальних програм з фізичного виховання в системі освіти. Фізичного виховання в школі. 1999. № 3. С. 32-34.

14. Державні тести і нормативні оцінки фізичної підготовленості населення України. За ред. М. Д. Зубалія. Київ: Державний комітет України з фізичної культури і спорту, 1997. 36 с.

15. Дзензелюк Д. О., Грибан Н. Г., Грибан Г. П. Місце екологічної освіти та виховання молоді у формуванні здорового способу життя. Наука і вища освіта: тез. доповід. учасників XIII міжвуз. студ. конф., м. Запоріжжя. Ч. 2. Запоріжжя: ГУ «ЗІДМУ», 2005. С. 187-196.

16. Дмитриенко Т. И. Системный подход как основа конструирования учебного процесса в профессиональной подготовке будущих специалистов: дисс... канд. пед. наук. Ставрополь, 2006. 46 с.

17. Дутчак М. В. Спорт для всіх в Україні: теорія та практика монографія. Київ: Олімпійська література, 2009. 280 с.

18. Єжова О. О. Педагогічні фактори і умови формування ціннісного ставлення до здоров'я. Педагогічні науки. Випуск 14. С. 159-164.

19. Заблоцька О. С. Компетентність, кваліфікація, компетенція як ключові категорії компетентнісної парадигми вищої освіти. Вісник ЖДУ імені Івана Франка. 2008. Випуск 39. С. 52-56.

20. Зайцев В. П., Крамский С. И. Научно-методические подходы к исследовательской деятельности преподавателя физической культуры и способы ее реализации. Физическое воспитание и спорт в высших учебных заведениях: интеграция в европейское образовательное пространство: сб. статей. Харьков: ХГАДИ, 2005. С. 137-142.

21. Захаріна Є. А. Формування мотивації до рухової активності у процесі фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів: автореф. дис... канд. наук з фіз. вих. і сп. Нац. ун-т фізичного виховання і спорту України. Київ, 2008. 21 с.

22. Здоров'язбережні технології: здоров'язбережна організація навчального процесу. 2012. Випуск 9. С. 27-30.

23. Карпов В. І., Глечикова А. В. Здоровий спосіб життя як складова повноцінного життя студентів. Фізичне виховання» у закладах освіти: збірник статей за матеріалами науково-практичної конференції (Кривий Ріг, 24 листопада 2016 року). Кривий Ріг: КДПУ, 2016. С. 32-35.

24. Колос Н. Морально-психологічний розвиток студентів в процесі занять спортом. Фізична культура, спорт та здоров'я нації: зб. наук. праць. Вінниця, 2006. С. 400-402.

25. Кошелева Е. А. Организационно-методические условия построения процесса физического воспитания в вузе как фактор формирования мотивации студентов к занятиям физической культурой. Физическое воспитание студентов. 2012. Выпуск 3. С. 70- 73.

26. Крапівіна К. О., Мусієнко О. В. Нетрадиційний підхід до традиційної фізичної культури: монографія. Львів: ЛНУ, 2006. 300 с.

27. Лисенчук Г. А. Управление подготовкой футболистов. Киев: Олимпийская литература, 2003. 271 с.

28. Макарова Є. В., Залойло В. В., Кліменко С. К. Ігри та вправи з елементами футболу дітей дошкільного віку з порушенням постави. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: [зб. наук. пр. за ред. Єрмакова С. С.]. Харків: ХДАДМ (ХХП), 2005. № 15. С. 30- 34.

29. Мартинюк О. Інноваційні технології в фізичному вихованні студентської молоді. Спортивний вісник Придністров'я. Випуск 2. 2006. С. 113-116.

30. Методичні вказівки розвитку гнучкості під дією різноманітних вправ для студентів усіх напрямів підготовки бакалаврів денної форми навчання [укл. Фабро З. В., Міцкевич Н. І., Алексеева Н. Є.]. Київ: НУХТ, 2011. 55 с.

31. Методичні рекомендації до застосування рухливих ігор у проведенні занять із студентами вищих навчальних закладів, що займаються у спеціальних медичних групах усіх напрямів підготовки бакалаврів денної форми навчання [уклад. Журавель О.О.]. Київ: НУХТ, 2012. 30 с.

32. Методичні рекомендації до організації тренувального процесу з метою розвитку силових якостей студентів з використанням тренажерного обладнання [уклад. Данилюк В. М., Назарова І. І.]. Київ: НУХТ, 2013. 35 с.

33. Осіпов В. М. Науково-теоретичні основи розвитку рухових фізичних якостей спортсмена. Спортивний вісник Придніпров'я: наук.-практ. журн. 2015. Випуск 3. С. 107-111.

34. Пилипей Л. П. Професійно-прикладна фізична підготовка студентів: монографія. Суми: "ДВНЗ УАБС НБУ", 2009. 312 с.

35. Пильненький В.В. Організаційно-методичні основи оздоровчого тренування студентів з низьким рівнем соматичного здоров'я: автореф. дис... канд. з фіз. вих. і спорту. ЛДІФК. Львів, 2006. 22 с.

36. Пічугін М. Ф., Грибан Г. П., Романчук В. М. Фізичне виховання: навч. посіб. Житомир: ЖВІ НАУ, 2010. 472 с.

37. Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту вищих навчальних закладах. Наказ Міністерства освіти і науки України 11.01.2006 № 4 зареєстровано в Міністерстві юстиції України 10 березня 2006 року за № 249/12123 / Міністерство освіти і науки України. Київ, 2006. 23 с.

38. Потенціал дисципліни «Фізичне виховання» у закладах освіти: збірник статей за матеріалами науково-практичної конференції (Кривий Ріг, 24 листопада 2016 року). Кривий Ріг: КДПУ, 2016. 226 с.

39. Присяжнюк С. І. Біологічний вік та здоров'я студентської молоді [монографія]. Київ: Центр навчальної літератури, 2010. 294 с.

40. Присяжнюк С. І. Взаємозв'язок біологічного віку та стану фізичної підготовленості студентів НАУ. Теорія і Практика фізичного виховання. Донецьк, Випуск 1. 2004. С 21-25.

41. Присяжнюк С. І. Підвищення розумової діяльності та фізичної працездатності студентів аграрних вищих навчальних закладів засобами активного відпочинку: метод, рекомендації. Київ: Видавничий центр НАУ, 2004. 27 с.

42. Присяжнюк С. І., Шапошнік В. М. Проблеми фізичного виховання студентської молоді України. Журнал «Основи здоров'я і фізична культура» Випуск 11. 2006. С 5-7.

43. Про стан фізичного виховання та спорту у вищих навчальних закладах України у відповідності до існуючої нормативно-правової бази: рішення Колегії міністерства освіти і науки України від 25.03.2004р. № 4/3-22 / Міністерство освіти і науки України. Режим доступу: <http://www.uazakon.com/document/fpart75/idx75523.htm>.

44. Раєвский Р. Т. Физическое воспитание студенческой молодежи в XXI веке: прогностическая концепция. Олимпийский спорт и спорт для всех: тезисы V междунар. науч. конгресса / под ред. М. Е. Кобринского. Минск: Белорусская государственная академия физической культуры, 2001. С. 374.

45. Романенко В. А. Диагностика двигательных способностей: учебное пособие. Донецк: ДонНУ, 2005. 290 с.

46. Романчук В. М., Грибан Г. П., Пічугін М. Ф. Фізичне виховання військовослужбовців: навч. посіб. Житомир: ЖВІ НАУ, 2011. 820 с.

47. Романюк В. П. Комплексна оцінка впливу занять футболом в умовах різних рухових режимів на морфо-функціональний розвиток школярів 11-17 років: автореф. дис. канд. н. з фіз. вих. і сп.: 24.00.02. Харківська державна академія фізичної культури. Харків, 2007. 19 с.

48. Савчук С. А. Корекція фізичного стану студентів технічних спеціальностей в процесі фізичного виховання: автореф. дис. ступеня канд. наук із фіз. виховання і спорту: автореф. дис. канд. н. з фіз. вих. і сп.: 24.00.02. Рівне, 2002. 18 с.

49. Семенець С. П. Теорія і практика розвивального навчання у системі методичної підготовки майбутніх учителів математики: автореф. дис... докт. пед. наук. Житомир, 2011. 51 с.

50. Сичова Т. В. Інноваційні технології зміцнення здоров'я студенток у процесі фізичного виховання: автореф. дис... канд. наук з фіз. виховання і спорту. Дніпропетровськ, 2012. 20 с.

51. Сіренко Р. Методичне забезпечення самостійної роботи з фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: зб. наук. праць. Луцьк, 2005. С. 186-189.

52. Стан здоров'я населення (за даними вибіркового опитування домогосподарств у жовтні 2004 року). Статистичний бюлетень. Державний комітет статистики України. Київ, 2005.

53. Столяров В. И., Быховская И. М., Лубышева Л. И. Концепция физической культуры и физкультурного воспитания (инновационный подход). Теория и практика физической культуры. 2008. Выпуск 5. С. 11-15.

54. Теорія і методика фізичного виховання: підручник для студ. вузів фіз. вихов. і спорту: в 2 т. [за ред. Т.Ю. Круцевич]. Т. 1. Загальні основи теорії і методики фізичного виховання. Київ: Олімпійська література, 2008. 392 с.

55. Теорія і методика фізичного виховання: підручник для студ. вузів фіз. вихов. і спорту: в 2 т. [за ред. Т.Ю. Круцевич]. Т. 2. Методика фізичного виховання різних груп населення. Київ: Олімпійська література, 2008. 368 с.

56. Фанігіна О. Ю. Корекція фізичної підготовленості студенток вузу в процесі занять оздоровчими видами плавання: автореф. дис... канд. наук з фіз. вих. та сп. Націонал. ун-т фіз. вих. і спорту України. Київ, 2005. 19 с.

57. Філінков В. І., Заяркін Г. А., Романенко Л. П. Структура фізичного стану першокурсників технічних Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. пр. Київ - Винниця, 2001. С. 328-332.

58. Физическое воспитание студентов специальной медицинской группы: учебное пособие [под ред. В. В. Пономарева, Н. И. Мансуровой, Н. В. Арнст]. Красноярск, 2005. С. 15-21.

59. Фізичне виховання: методичні рекомендації по проведенню самостійних занять з фізичного виховання та самоконтролю студентів [укл. Долиніна М. М., Дорошенко І. В., Лавор Н. Л.]. Київ: НУХТ, 2007. 55 с.

60. Фізичне виховання студентів: курс лекцій [за заг. ред. Р. Р. Сіренко]. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 251 с.

61. Фішев С. О., Фішев Ю. О. Концептуальні засади фізичного виховання студентської молоді в Україні. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія «Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт». 2013. Випуск 112 (1). С. 321-323.

62. Футбол: учебник для институтов физической культуры / Под общей редакцией Полишкиса М. С., Выжгина В. А. Москва: Физкультура, образование и наука, 1999. 254 с.

63. Цьось А. Розвиток фізичного виховання на території України. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: зб. наук. праць. Луцьк, 2005. С. 97-103.

64. Шапошников К.В. Контекстный подход в процессе формирования профессиональной компетентности будущих лингвистов-переводчиков: автореф. дисс... канд. пед. наук. Йошкар-Ола, 2006. 26 с.

65. Шарапа В., Хрипко Л, Кубасов В. Эффективность применения количественных показателей уровня здоровья в процессе физического воспитания студентов вузов. Олімпійський спорт і спорт для всіх: проблеми здоров'я, рекреації, спортивної медицини та реабілітації : тези доповід. IV Міжнар. наук. конгр. Київ, 2000. С. 448-450.

66. Шахненко В. І. Підготовка учнів до ведення здорового способу життя у змісті здоров'я формуючих курсів ЗНЗ незалежної України. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: зб. наук. праць. Харків: ХДАДМ, 2008. Випуск 1. 167-175.

67. Шиншина С. И., Федорова Г. В. Состояние здоровья и физическая подготовленность студентов-первокурсников. Здоров'я і освіта: проблеми та перспективи : мат. 3-ї Всеукр. наук.-практ. конф. Донецьк:ДонНУ, 2004. С. 310-320.

68. Шостак І. Роль і місце дисципліни «Фізичне виховання» у формуванні мотивації навчальної діяльності студентів медичного профілю. Наукові записки КДПУ ім. В. Винниченка. Серія «Педагогічні науки». 2014. Випуск 131. С. 226-229.

69. Щербакова А. А. Фізичний розвиток як основний показник фізичної підготовленості. Взаємодія духовного й фізичного виховання в становленні гармонійно розвиненої особистості: збірник статей за матеріалами III міжн. науково-практичної онлайн-конференції. Слов'янськ: ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет». 2016. Т. 1. С. 236-239.

70. Юхимчук В. До питання понятійного тлумачення словосполук «олімпійська освіта», та «олімпійське виховання». Молода спортивна наука України: зб. наук. праць з галузі фізичної культури та спорту. Випуск 9. Т. 4. Львів: НВФ «Українські технології», 2005. С. 237-243.

71. Ядвіга Ю. П. Фізичне студентів вищого навчального закладу економічного профілю в період трансформації вищої освіти України в європейський простір: автореф. дис... канд.. наук з фіз. вих. та сп. Нац. Ун-т фізичного виховання і спорту України. Київ, 2011. 20 с.

72. Ячнюк І., Ячнюк Ю., Ячнюк М. Мотиви до занять фізичною культурою та спортом учнів старших класів. Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення, 2008. Т. 2. С. 303-305.